

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การจัดการการเรียนรู้เพื่อสร้างและพัฒนานักวิจัย ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ปี 2553 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อถอดองค์ความรู้จากความสำเร็จของการวิจัยของนักวิจัยท้องถิ่นในประเด็นของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีต้นแบบของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักวิจัยท้องถิ่นและกลุ่มชุมชนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 10 แห่ง (ในเขตพื้นที่ 8 อำเภอ) ของจังหวัดเชียงใหม่

ความสำเร็จของการถอดองค์ความรู้ครั้งนี้คือ นักวิจัยท้องถิ่นสามารถนำเอาองค์ความรู้จากแนวความคิดการวิจัยไปประยุกต์ใช้จริง โครงการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถทำให้กลุ่มชุมชนในท้องถิ่นของตนได้ทราบและเข้าถึงบริบทของตน สามารถรู้ตัวตนมากยิ่งขึ้น สามารถบูรณาการร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยนักวิจัยเองเป็นผู้ประสานให้คนทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัย สามารถจัดทำแผนในการดำเนินงานภายในชุมชนแห่งนี้โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่น จากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้ทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้วิธีการทำงานที่ถูกต้องตามกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อทำให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดและขณะเดียวกันยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยตลอดจนคนในชุมชนที่ได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการในการทำงานให้มีประสิทธิภาพได้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและพึ่งพาตนเองมากขึ้น สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ ตลอดจนลำดับความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้นการถอดองค์ความรู้จากนักวิจัยท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2553 ครั้งนี้ ถือว่าเป็นการตักตวงความรู้เป็นองค์ความรู้จากการจัดการเรียนรู้ สามารถสรุปได้องค์ความรู้ที่สำคัญในการขับเคลื่อนแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ด้วยกระบวนการวิจัยชุมชนอันจะเป็นประโยชน์ในการขยายผลไปสู่จังหวัดอื่นต่อไป ผลการวิจัยสามารถอธิบายดังรายละเอียดดังนี้

4.1 การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

กระบวนการจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ นักวิจัยได้ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Learning Management: LM) ร่วมกันระหว่าง นักวิจัยท้องถิ่น ทีมวิจัย และชุมชนเป้าหมาย ในการถอดองค์ความรู้จากความสำเร็จของโครงการวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมา กับการนำเอาผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ภาคชนบทของนักวิจัยแต่ละชุมชนในปี 2553 อาศัยแนวความคิดการวิจัยแบบประยุกต์ (Applied research) ในการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ผลการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้สามารถสรุปรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตามกระบวนการวิจัยชุมชน 4 ลำดับขั้นได้แก่ 1) การคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area) 2) วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) 3) การวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data) และ 4) การเสนอผลการวิจัยและข้อสรุป (Conclusions and final report) ผลการจัดการเรียนรู้ในชุมชนแต่ละแห่งของจังหวัดเชียงใหม่อธิบายได้ดังนี้

(1) ชุมชนตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลยุหว่ากับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยุหว่า คือ “ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงแหล่งข้าวพันธุ์ดี มีเศรษฐกิจรุ่งเรือง เมืองแห่งความน่าอยู่” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมาไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษาตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

1.1) ขั้นเตรียมการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้ นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลยุหว่าร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลยุหว่า สรุปได้ดังนี้

1.1.1) วัตถุประสงค์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลยี่หว้าได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลยี่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่ม OTOP ของตำบลที่มีปัญหาเกี่ยวกับการผลิต การตลาด การเงินการบัญชี และการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการมีจริยธรรมทางธุรกิจของกลุ่มธุรกิจชุมชนในตำบลยี่หว้า

1.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลยี่หว้า ทั้งการสร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนผนวกกับการดำเนินธุรกิจชุมชนโดยใช้จริยธรรมทางธุรกิจเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน

1.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลยี่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลยี่หว้า ที่ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชนของกลุ่มต่างๆ ได้ทั้งปัญหาการผลิต การตลาด การเงินการบัญชี การประชาสัมพันธ์ และการมีคุณธรรมในการดำเนินธุรกิจ ผ่านการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลยี่หว้า ที่มีเครือข่ายซึ่งประกอบด้วย ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสันป่าตองหมู่ที่ 1 กลุ่มเกษตรพัฒนาบ้านอูเม้งหมู่ที่ 5 กลุ่มน้ำพริกตาแดงบ้านใหม่ม่วงก้อน หมู่ที่ 7 กลุ่มเพาะเห็ดบ้านกัวแลหลวงหมู่ที่ 4 กลุ่มผลิตผ้าทอพื้นเมืองบ้านกลางหมู่ที่ 2 ศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักตำบลยี่หว้าบ้านกัวแลหลวงหมู่ที่ 4 กลุ่มกาดสดบ้านแม่ครุคำ บ้านกัวแลหลวง หมู่ที่ 4 กลุ่มกาดร้อยส่่าบ้านคอนตันหมู่ที่ 12 และกลุ่มกาดไม้ริมคลองบ้านคอนตันหมู่ที่ 12

1.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลยี่หว้า ร่วมกับชุมชนได้ทำการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการผลิตทาง

การเกษตร และการแปรรูปสินค้าไม้แกะสลักของชุมชนและพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

1.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลยุหว่า ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยุหว่าเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยุหว่า ตลอดจนได้ทำการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ จากหลักสูตรการฝึกปฏิบัติการเพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบลยุหว่า

1.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลยุหว่า ได้ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยุหว่า กับตัวแทนของกลุ่มอาชีพในชุมชนทั้งกลุ่มการผลิตทางการเกษตร กลุ่มแปรรูปไม้แกะสลักและกลุ่มแปรรูปอาหารเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมในทุกภาคส่วนและให้เกิดประโยชน์ทางด้านการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

1.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่นได้สังเกตสถานการณ์ที่เป็นอยู่ของชุมชนตำบลยุหว่าตลอดระยะเวลาของการถอดองค์ความรู้พบว่า ชุมชนตำบลยุหว่ามีทักษะและความเชี่ยวชาญในอาชีพ 2 ประเภท คือ งานหัตถกรรมแกะสลักไม้ และการทำการเกษตร ซึ่งอาชีพทั้ง 2 ประเภทสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบลยุหว่า นักวิจัยประจำท้องถิ่นจึงมีแนวคิดที่จะประสานกลุ่มอาชีพทั้ง 2 ประเภทเพื่อให้เข้ามาเป็นต้นแบบของการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ และขยายผลสู่กลุ่มอาชีพอื่นต่อไปในชุมชนต่อไป

1.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยุหว่า ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสันป่าตองหมู่ที่ 1 กลุ่มเกษตรพัฒนาบ้านอุ้มหมูที่ 5 กลุ่มน้ำพริกตาแดงบ้านใหม่ม่วงก้อน หมู่ที่ 7 กลุ่มเพาะเห็ดบ้านกัวแลหลวงหมู่ที่ 4 กลุ่มผลิตผ้าทอพื้นเมืองบ้านกลางหมู่ที่ 2 ศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักตำบลยุหว่า บ้านกัวแลหลวงหมู่ที่ 4 กลุ่มกาสด้าบ้านแม่ครุคำ บ้านกัวแลหลวง หมู่ที่ 4 กลุ่มกาตร้อยส่น

บ้านคอนตันหมู่ที่ 12 และกลุ่มภาคไม้ริมคลองบ้านคอนตันหมู่ที่ 12 เป็นเครือข่ายในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบลยี่หว่อร่วมกัน โดยกระบวนการผลักดันให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชน ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดการแพร่กระจายและคนในชุมชนสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ในลำดับต่อไป

1.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลยี่หว่อของนักวิจัยประจำท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการศึกษาสภาพบริบทของชุมชน ตลอดจนความต้องการของคนในชุมชน อันเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือทางด้านการฝึกอบรมให้ความรู้ จากทีมวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในด้านการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนด้านการผลิต การตลาด การเงินการบัญชี การประชาสัมพันธ์และคุณภาพในการทำธุรกิจชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม สามารถแก้ไขปัญหากลุ่มอาชีพได้ตรงประเด็น

1.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นตอนการนำองค์ความรู้ หรือผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ในการผลิตทางการเกษตรและการแปรรูปสินค้าไม้แกะสลักที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบว่าได้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

1.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลยี่หว่อ ทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยี่หว่อ จนสามารถสร้างแนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาสินค้าและบริการของตำบลยี่หว่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถพัฒนาศักยภาพในด้าน การประกอบอาชีพและเสริมสร้างเศรษฐกิจของตำบลยี่หว่อให้เข้มแข็งและยั่งยืน ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก และวางแผนที่จะดำเนินงานในปีต่อไปให้ดีขึ้นกว่าเดิม

1.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรจะปรับปรุง สำหรับการวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบR&D (Research & Development) คือ การดำเนินงานวิจัยที่ยังคงเริ่มต้นจากนักวิจัยท้องถิ่น ว่าควรจะทำการพัฒนาโดยการวิจัยที่เกิดขึ้นจาก คนในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยที่ได้หรือองค์ความรู้นั้นๆ คงอยู่กับชุมชนอย่าง ยั่งยืน

1.3.3) สิ่งที่มีอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำ แล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ การดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ทำได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ การจะคงรักษาไว้และเป็น แบบอย่างให้กับชุมชนอื่นในการนำไปพัฒนาเป็นต้นแบบของการวิจัยต่อไป

(2) ชุมชนตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบล ห้วยแก้วกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้ว คือ “ตำบลน่าอยู่ คู่เศรษฐกิจดี มีอนามย์ ใฝ่ความรู้ คู่คุณธรรม มุ่งนាំการท่องเที่ยว” จากการนำเอา งานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมามาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษิตตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

2.1) ขั้นตอนการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลห้วยแก้ว ร่วมกับชุมชนตำบลห้วยแก้วได้ ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ท้องถิ่นของตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนด ปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการ วิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชน ตำบลห้วยแก้ว สรุปได้ดังนี้

2.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลห้วยแก้วได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัด เชียงใหม่” เพื่อแก้ปัญหาการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และการป้องกันการเข้ามาเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนมากมาย

2.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และระบบการให้บริการที่แพแบบโฮมสเตย์ที่เน้นคุณภาพคู่คุณธรรมบนวัฒนธรรมของชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

2.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถพัฒนาระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม รวมถึงระบบการให้บริการที่แพแบบโฮมสเตย์ที่มีคุณภาพคู่คุณธรรมของชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลห้วยแก้วให้มีความเข้มแข็งด้วยการท่องเที่ยวและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ยั่งยืน

2.2) ขั้นตอนในการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลห้วยแก้ว ร่วมกับชุมชนได้ทำการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมและพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพสามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

2.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลห้วยแก้ว ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้ว เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้วต่อแผนชุมชน ตลอดจนได้ทำการศึกษากฎระเบียบและข้อบังคับในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ซึ่งมีการจัดทำเป็นเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน

2.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลห้วยแก้วได้ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้วกับตัวแทนของชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของการให้บริการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง

2.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยได้สังเกตสถานการณ์ที่เป็นอยู่ จากสภาพบริบทของชุมชนตำบลห้วยแก้วพบว่า การให้บริการท่องเที่ยวและบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ของชุมชนบ้านแม่กำปอง โครงการอาชีพของชุมชนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนตำบลห้วยแก้วมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และการให้บริการที่พักของชุมชน ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของชุมชน อันจะเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานวัฒนธรรม แบบพึ่งพาธรรมชาติของคนในชุมชน

2.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้ว ในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบลห้วยแก้วตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานในการให้บริการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ด้วยรูปแบบของการบริหารจัดการที่ได้จากกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทั้งด้านการบริการที่มีมาตรฐาน การวางแผนการตลาด ระบบบัญชี การประชาสัมพันธ์ และคุณภาพในการให้บริการท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนที่ได้ประยุกต์ใช้หลักการวิจัยในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแม่กำปอง เกิดจากการศึกษาปัญหา การหาแนวทางแก้ไขปัญหามาแบบมีส่วนร่วม จนสามารถวางแผนการดำเนินงานของชุมชนบนฐานของการมีคุณธรรมทางธุรกิจ สามารถ

ป้องกันปัญหาการเข้ามาเปลี่ยนแปลงชุมชนจากนักท่องเที่ยวภายนอก ที่จะทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเป็นอยู่ของชุมชนได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้ว ที่ทำให้การดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นตอนการนำองค์ความรู้ หรือ ผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมของชุมชนที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์และมีผลสะท้อนกลับของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

2.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และระบบการให้บริการที่พึงแบบโฮมสเตย์ที่มีประสิทธิภาพ บนฐานวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนบ้านแม่กำปอง กล่าวคือ การใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแม่กำปองได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ประกอบกับการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้ว ทำให้ปัจจุบันชุมชนบ้านแม่กำปองมีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการให้บริการที่พึงแบบโฮมสเตย์ที่มีคุณภาพคู่คุณธรรมบนฐานวัฒนธรรมของชุมชนและมีความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนบ้านแม่กำปองสามารถบริหารจัดการได้ด้วยชุมชนเอง รวมถึงชุมชนบ้านแม่กำปองยังใช้แนวคิดในการเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงบนพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ยั่งยืน จนเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการที่มีความพึงพอใจสูงมาก ในการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชุมชนกับการให้บริการที่ยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบR&D (Research & Development) คือ การเข้ามาเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชน หากมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากเกินไปชุมชนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองตามวิถีเมือง จนไม่สามารถคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นองค์ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้ต้องถูกนำไปใช้วางแผนการดำเนินธุรกิจชุมชนของตำบลต่อไป เพื่อให้เกิดแนวทางในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.3.3) สิ่งที่ต้องอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำแล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นของชุมชนในการบูรณาการความร่วมมือ ช่วยคิด ช่วยแก้ไข ช่วยวางแผน เป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยโดยชุมชนอย่างแท้จริง ควรแก่การเป็นต้นแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยระบบการวิจัยให้กับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

(3) ชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลบ้านหลวงกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบ้านหลวง คือ “ชุมชนเข้มแข็ง แหล่งเศรษฐกิจพอเพียง” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมามาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายผลการศึกษาตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

3.1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลบ้านหลวง ร่วมกับชุมชนได้ทำการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลบ้านหลวง สรุปได้ดังนี้

3.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลบ้านหลวงได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่าก้อ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่” ให้เป็นต้นแบบของการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชน ทั้งด้านการพัฒนาการตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์ การบัญชี การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ รวมถึงความยั่งยืนของชุมชนโดยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

3.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่าก้อ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่าก้อ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่าก้อ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จนเกิดต้นแบบการพัฒนาหมู่บ้านชุมชนให้กับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ของตำบลต่อไป

3.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลบ้านหลวง ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำการเกษตรของชุมชน รวมถึงการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชน จนพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

3.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลบ้านหลวง ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวงเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวง ตลอดจนได้ทำการศึกษาแนวทางในการดำเนินงาน จากแผนชุมชนและแผนการดำเนินงานของกลุ่มเพาะเห็ดหอมและกลุ่มเครือข่ายหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่าก้อ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่

3.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลบ้านหลวงได้ทำการสัมภาษณ์ตัวแทนสมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดหอม และตัวแทนจากกลุ่มเครือข่ายหมู่บ้านพอเพียง เพื่อบริหารการร่วมกันในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่ม ตลอดจนหาแนวทางในการดำเนินการแก้ไขและพัฒนางานวิจัยในเบื้องต้น เพื่อประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวงในการสรุปแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

3.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

จากการสังเกตการดำเนินงานของกลุ่มเพาะเห็ดหอม และกลุ่มเครือข่ายหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่ากือ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ นักวิจัยท้องถิ่นพบว่า กลุ่มชุมชนทั้งสองเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งและมีความสามัคคีกันเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอย่างทั่วถึง โดยการดำเนินธุรกิจใน 2 รูปแบบ คือ การผลิตและจำหน่ายเห็ดชนิดต่างๆ รวมถึงการทำเกษตรแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำรินบนพื้นฐานของความพอมี พอกิน และพอใจในชีวิตของตนเอง ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง อีกทั้งยังสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวงได้จัดทำโครงการการส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่ากือ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่ากือ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ในการบริหารธุรกิจชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การบริหารองค์กร การบริหารการผลิต การบริหารการตลาด การบริหารการเงินการบัญชี การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการวางแผนธุรกิจแบบครบวงจร ให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน การดำเนินงานของกลุ่มทั้งสองในระยะที่ผ่านมา ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการดำเนินงานและความสำเร็จในด้านของการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลบ้านหลวงของนักวิจัยประจำท้องถิ่น เกิดขึ้นจากความเข้มแข็งของกลุ่มเพาะเห็ด และกลุ่มเครือข่ายหมู่บ้านพอเพียง ที่มีศักยภาพที่พร้อมสำหรับการพัฒนา ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ที่ช่วยกันในการขับเคลื่อน

การดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องความรู้ในการบริหารธุรกิจชุมชนแบบครบวงจร โดยมีจุดมุ่งหมายคือมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนในชุมชน มากกว่าผลตอบแทนที่อยู่ในรูปของผลกำไร

3.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นติดตามการนำองค์ความรู้ หรือ ผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบว่าได้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

3.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนากลุ่มอาชีพหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียง บ้านป่าก่อ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองผลการประเมินความพึงพอใจของการวิจัยครั้งนี้อยู่ในระดับที่ดีเยี่ยม ซึ่งการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านพอเพียงได้สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนทุกวัยทั้ง เด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ จนสามารถขยายผลสู่การเป็นต้นแบบการพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลบ้านหลวง นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของการวิจัยยังก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนทั้ง ชาวบ้านในชุมชนบ้านป่าก่อ กลุ่มอาชีพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวงให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นของตนเองเพิ่มมากขึ้น

3.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนาแบบ R&D (Research & Development) คือ การที่จะต้องปรับและประยุกต์การวิจัยไปสู่ชุมชนอื่นๆ ในตำบลบ้านหลวง ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือในเชิงบูรณาการกับคนในชุมชน ซึ่งหากแต่ละชุมชนขาดซึ่งผู้นำองค์กรที่จะเข้าร่วมแล้ว ทางนักวิจัยท้องถิ่นต้องใช้ความพยายามให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานวิจัยให้เกิดความต่อเนื่อง ถึงจะทำให้การวิจัยสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

3.3.3) สิ่งที่ดีอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำ แล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ไขปัญหาของชุมชนแห่งนี้ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับการแก้ไขปัญหา การเกษตรของกลุ่ม จนสามารถนำการผลิตเห็ดหอมได้อย่างมีคุณภาพ การแก้ไขปัญหาการตลาด

การแปรรูปสินค้าเป็นน้ำพริกเห็ดหอม และข้าวเกรียบเห็ดหอม การประชาสัมพันธ์ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ควรแก่การนำไปจัดทำเป็นต้นแบบของการดำเนินงานวิจัยให้กับชุมชนอื่นต่อไป

(4) ชุมชนตำบลกุดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลกุดช้างกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกุดช้าง คือ “พัฒนาคน งาน การศึกษา อาชีพ สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมาไปประยุกต์ใช้กับชุมชนตำบลกุดช้างอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษาดำเนินการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

4.1) ขั้นตอนการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นตำบลกุดช้าง ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลกุดช้าง สรุปได้ดังนี้

4.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลกุดช้างได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลกุดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่” ในการแก้ไขปัญหาการทำธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในตำบล อันได้แก่ การจ้าง การล่องแพ การให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงการทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รักและหวงแหนสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนในการประกอบอาชีพในชุมชน คือ ชุมชนสามารถสร้างรายได้ในชุมชนของตนเอง ไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน ร่วมกับการพัฒนาชุมชนของตนเอง จนกระทั่งได้ศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจของชุมชนที่เน้นการมีคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบธุรกิจชุมชนในตำบลกุดช้าง

4.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการบริการด้านการท่องเที่ยวของตำบลกุดช้างให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลกุดช้างทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกุดช้างให้ชุมชนสามารถสร้างอาชีพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืน

4.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตำบลกุดช้างให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลกุดช้างทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกุดช้างจนสามารถสร้างแนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่ดีและมีคุณธรรมให้กับชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้ของตำบลกุดช้างได้อย่างยั่งยืน

4.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลกุดช้าง ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดินน้ำ ลำธารของชุมชน และพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพสามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

4.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลกุดช้าง ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกุดช้าง เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาธุรกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกุดช้าง ตลอดจน

ได้ทำการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อแก้ไขปัญหาการทำธุรกิจการท่องเที่ยวของตำบลให้สามารถดำเนินธุรกิจที่มีคุณธรรมต่อนักท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ลำธารไม่ให้เสื่อมโทรมไปจากเดิม

4.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลกีดช้างได้ใช้กระบวนการวิจัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกีดช้าง กับตัวแทนของกลุ่มอาชีพในชุมชนเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมในทุกภาคส่วนและให้เกิดประโยชน์ทางด้านการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

4.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่นได้สังเกตสถานการณ์ของชุมชนตำบลกีดช้างพบว่ารูปแบบการดำเนินงานและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้สร้างความเข้มแข็งและทำให้คนในชุมชนช่วยเหลือตัวเองได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และสร้างฐานเศรษฐกิจชุมชนให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะการเพิ่มรายได้และความมั่นคงของอาชีพในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนได้ตระหนักและเข้าใจ วิถีเริ่มและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่องและอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ ลดความเสี่ยงทางธุรกิจ และสร้างวิถีแห่งความสุขในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

4.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกีดช้างและกลุ่มอาชีพในชุมชน ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีบ้านเมืองกีด หมู่ที่ 1 ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ และบ้านแม่ตะมาน หมู่ที่ 2 ที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเชิงอนุรักษ์ เป็นต้นแบบของการเรียนรู้ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนบนพื้นฐานของคุณธรรมต่อนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติของชุมชนเป็นองค์ความรู้ให้กับหมู่บ้านอื่นในชุมชนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยต่อไป

4.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลกีดช้างของนักวิจัยประจำท้องถิ่น เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นในการสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงแนวคิดของคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้เกิดขึ้นด้วยชุมชนเอง นอกจากนั้นกระบวนการ

ดำเนินงานในการพัฒนายังใช้รูปแบบของกระบวนการวิจัยมาใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินงาน สามารถหาแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับโครงการพัฒนาท้องถิ่นตามแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกุดช้างได้อย่างเป็นรูปธรรม

4.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นติดตามการนำองค์ความรู้ หรือ ผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานของการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

4.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการ บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลกุดช้างให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิง คุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาค ส่วนในตำบลกุดช้างทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกุดช้าง จน สามารถสร้างแนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และมีคุณธรรมของตำบลกุดช้าง กล่าวคือ การให้บริการด้านการท่องเที่ยวของตำบลกุดช้างได้ใช้ หลักของการมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เช่น การมีคุณธรรมต่อ นักท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีคุณธรรมต่อการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเครือข่ายในชุมชนให้เข้ามาศึกษาดูงานและเรียนรู้ร่วมกัน สามารถ พัฒนาเศรษฐกิจของตำบลกุดช้างได้อย่างเข้มแข็งบนพื้นฐานของความพอประมาณ ลดความ เสี่ยงทางธุรกิจและสร้างวิถีแห่งความสุขในชุมชนตำบลกุดช้างได้อย่างยั่งยืน

4.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบR&D (Research & Development) คือ ความทั่วถึงของกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ยังขาดผู้เข้าร่วมในชุมชนจากชนเผ่าต่างๆ ซึ่งมี หลากหลายทั้งชนเผ่ากะเหรี่ยง ชนเผ่าม้ง และชนเผ่าอาข่า เป็นต้น หากได้เข้ามาบูรณาการ ความคิดร่วมกันด้านประเพณี วัฒนธรรมของทุกชาติพันธุ์ จะก่อให้เกิดการบูรณาการองค์ความรู้ใน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตำบลกุดช้างได้อย่างแท้จริง

4.3.3) สิ่งที่ติดอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำ แล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ดี สามารถสร้างความตระหนักและความเข้าใจต่อการกระตุ้น

ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในความคิดและการนำไปสู่การปฏิบัติการวิจัยจนเกิดผลสัมฤทธิ์ของการวิจัยออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สามารถตอบสนองกระบวนการวิจัยและเกิดผลการวิจัยที่เด่นชัดต่อองค์ความรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลกุดช้าง

(5) ชุมชนตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลร่องวัวแดง กับ การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร่องวัวแดง คือ “ร่องวัวแดงตำบลน่าอยู่ ควบคู่คุณธรรม นำการพัฒนา ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมามาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษิตตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

5.1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลร่องวัวแดง ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาคำถามหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลร่องวัวแดง สรุปได้ดังนี้

5.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลร่องวัวแดงได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อแก้ไขปัญหารายได้จากการเกษตรที่ตกต่ำของชุมชน โดยการนพเอาแนวคิดทางเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มอาชีพเกษตรกรของตำบลเป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรที่เน้นคุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้คนในชุมชนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากศูนย์ฯ ในการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายจนสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้

5.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการทำเกษตรทฤษฎีใหม่บนพื้นฐานความพอเพียงให้กับเกษตรกรในตำบลร่องวัวแดง ซึ่งจะเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในศูนย์การเรียนรู้

เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมกับการแก้ไขปัญหารายได้และหนี้สินของเกษตรกรในชุมชน ตำบล ร้องวัวแดงได้อย่างเหมาะสม

5.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ประจำตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถทำให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบการทำเกษตรทฤษฎีใหม่บนพื้นฐานความพอเพียงให้กับเกษตรกรในตำบล ร้องวัวแดง รวมถึงเกิดศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้เกิดขึ้นชุมชนที่สามารถผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน

5.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลร้องวัวแดง ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำการเกษตรบนฐานของความพอเพียง และพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

5.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลร้องวัวแดง ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดงเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบล ร้องวัวแดงในการแก้ไขปัญหาการขาดรายได้ของเกษตรกรในชุมชน ตลอดจนได้ทำการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพเกษตรบนฐานของความพอเพียงให้กับชุมชนในตำบล

5.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลร้องวัวแดงได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรพอเพียง ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านม่วงเขียว ตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่ โดยมี นายบุญทรง ยุติธรรม ประธานกลุ่มศูนย์การเรียนรู้เชิงเกษตรพอเพียงเป็น

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยโดยตลอด ในประเด็นของแนวทางในการสร้างแหล่งเรียนรู้การเกษตร บนฐานความพอเพียงในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดความรู้และเป็นสถานที่ในการฝึกปฏิบัติและ ด้านการพัฒนาศักยภาพการผลิตและเทคนิคต่างๆ ในการทำการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ บน พื้นฐานของความพอเพียง เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน

5.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่นสังเกตสถานการณ์ที่เป็นอยู่ของชุมชนตำบลร้องวัวแดงพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนบ้านม่วงเขียวเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่เกิดจากกลุ่ม เกษตรกรเข้ามารวมตัวกันเพื่อเรียนรู้และทดลองเพื่อหาแนวทางและรูปแบบของการทำเกษตร ทฤษฎีใหม่บนพื้นฐานของความพอเพียง จนทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถพัฒนารูปแบบของการ ทำการเกษตรแบบพอเพียงที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชนเอง สามารถช่วยให้กลุ่ม เกษตรกรลดต้นทุนในการผลิตและแก้ไขปัญหารายได้ภาคครัวเรือนของเกษตรกร

5.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำ ท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดงและชุมชนตำบลร้องวัวแดงใน การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีศูนย์การเรียนรู้เชิงเกษตรพอเพียง บ้านม่วงเขียว ตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์ฯ ต้นแบบนำร่องการวิจัยในครั้งนี้ให้ชาวบ้าน สามารถเข้ามาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้านการผลิตทางการเกษตรบนฐานความพอเพียง ทั้งการปลูก ข้าว การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ การทำปุ๋ยและการทำน้ำหมักชีวภาพสำหรับการเกษตร เป็นต้น

5.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลร้องวัวแดงของนักวิจัยประจำท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา แนวทางในการทำการเกษตรแบบพอเพียงที่เหมาะสมกับสภาพของบริบทชุมชน ซึ่งกระบวนการ ของการวิจัยได้ทำให้คนในชุมชนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ตลอดจนการนำเสนอประเด็นปัญหาและความต้องการมาผนวกกับแนวนโยบายในการพัฒนา ท้องถิ่นตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ด้านการทำการเกษตรบนฐานความพอเพียง ที่สามารถผลักดันให้ เกษตรกรในชุมชนหันมาทำเกษตรแบบผสมผสาน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกปฏิบัติ และนำไปใช้กับอาชีพเกษตรของตนเองให้เกิดการลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ได้มากขึ้น

5.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นตอนการนำองค์ความรู้ หรือ ผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ด้านการเกษตรบนฐานความพอเพียงที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

5.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการทำเกษตรทฤษฎีใหม่บนพื้นฐานความพอเพียงให้กับเกษตรกรในตำบลร้องวัวแดง โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ขึ้นในชุมชนให้เป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชน ระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลร้องวัวแดงทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดง จนสามารถสร้างแนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาแบบการทำเกษตรที่มุ่งเน้นความพอเพียง พอมี พอกิน ไม่ก่อกิน โดยการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพออกสู่กลุ่มผู้บริโภคทั้งคนในชุมชนและนอกชุมชน ผลของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเป็นอย่างมากจนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลร้องวัวแดงได้อย่างเข้มแข็งบนพื้นฐานของความพอเพียงจากการเกษตร

5.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบ R&D (Research & Development) คือ การที่จะนำต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงของการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้และประยุกต์ใช้กับธุรกิจชุมชนอื่นๆ ที่ไม่ใช่การเกษตร คาดว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะผู้นำศูนย์และสมาชิกมีความเชี่ยวชาญในองค์ความรู้ด้านการเกษตรเท่านั้น หากจะเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มธุรกิจอื่นๆ อาจเกิดปัญหาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ไม่สมบูรณ์ ส่วนนี้คือข้อบกพร่องของการวิจัยเชิงพัฒนาชุมชนด้วยองค์ความรู้ของชุมชนเอง

5.3.3) สิ่งที่ดีอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำแล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัยของชุมชนเอง โดยนักวิจัยท้องถิ่นได้นำกระบวนการวิจัยไปปรับใช้องค์ความรู้ด้านการเกษตรของชุมชนตำบลร้องวัวแดง จนสามารถพัฒนาเป็นองค์ความรู้ที่จะสามารถถ่ายทอดในประเด็นของเศรษฐกิจการเกษตรแบบพอเพียง มีการนำเอาองค์ความรู้ใหม่นี้ไป

หลอมรวมกับความพอเพียงได้เป็นอย่างดี เป็นองค์ความรู้ที่ควรแก่การนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

(6) ชุมชนตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลแม่วินกับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วิน คือ “เมืองแห่งการท่องเที่ยว เศรษฐกิจพอเพียง สังคมเข้มแข็งและเป็นสุข” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมามาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษาตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

6.1) ขั้นตอนการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลแม่วิน ร่วมกับชุมชนในตำบลแม่วินได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหาเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ซึ่งกระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลแม่วิน สรุปได้ดังนี้

6.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลแม่วินได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพท่องเที่ยวบ้านสบวิน ได้แก่ การขี่ช้าง ล่องแพ การเดินป่า และหมู่บ้านโฮมสเตย์ให้สมาชิกในชุมชนได้ตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในชุมชน โดยไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมตลอดจนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีคุณธรรม

6.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านการให้บริการท่องเที่ยวของกลุ่มชุมชนบ้านสบวิน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม โดยใช้แนวคิดจริยธรรมทางธุรกิจ ผสมกับการคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนรัก

สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ดีที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

6.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ประจำตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถทำให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านการให้บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มชุมชนบ้านสบวิน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ในการให้บริการให้บริการองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลแม่วินได้นำไปใช้เป็นต้นแบบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนอย่างแท้จริง

6.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลแม่วิน ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำผลมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนแม่วินในการพัฒนาธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

6.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลแม่วินได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วินรวมถึงแผนของชุมชนให้เข้าไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วิน ตลอดจนได้ทำการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ประจำตำบลแม่วิน

6.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลแม่วินได้ใช้กระบวนการวิจัยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างตัวแทนในชุมชนบ้านสบวิน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทำการวิเคราะห์บริบทด้านการบริหารจัดการในการให้บริการการท่องเที่ยวของกลุ่มชุมชน

บ้านสบวิน ตลอดจนวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนบ้านสบวินให้สามารถดำเนินธุรกิจชุมชนและเปิดตัวศูนย์การเรียนรู้ฯ รวมถึงเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการดำเนินงานแก้ไขและพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วิน

6.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่น ได้สังเกตสถานการณ์บริบทด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนบ้านสบวิน พบว่า ชุมชนบ้านสบวิน เป็นชุมชนที่มีกลุ่มอาชีพด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวที่มีการดำเนินงานที่เข้มแข็ง ประกอบกับการมีลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวและมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมถึงการสร้างผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชุมชนเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง

6.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วินและชุมชนในตำบลได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีชุมชนบ้านสบวินเป็นแกนนำในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้การให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบครบวงจร เช่น การขี่ช้างล่องแพ การเดินป่า โฮมสเตย์ เพื่อให้ทุกกลุ่มมีรายได้ร่วมกันเป็นการกระจายรายได้ตั้งแต่เด็กและเยาวชนที่ช่วยล่อแพ และผู้สูงอายุที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนกลุ่มคนวัยหนุ่มสาวที่เป็นผู้ทำธุรกิจชุมชนของตนเอง ทำให้ไม่ต้องออกไปหางานทำในเมือง ถือเป็นคุณธรรมทางธุรกิจในการกระจายรายได้ในชุมชนอย่างเป็นธรรม โดยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของทุกภาคส่วนในชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการนำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ที่มุ่งเน้นการกำหนดปัญหาและการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและเกิดผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

6.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านสบวินของนักวิจัยประจำท้องถิ่นเกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการวิจัยแบบประยุกต์เข้ามาปรับใช้กับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยชุมชนเอง ผสมกับแนวคิดและความต้องการของชุมชนบ้านสบวิน ร่วมกับแนวนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วิน ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกลั่นกรองแนวคิดจนเกิดเป็นองค์ความรู้ในการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ เศรษฐกิจ

ชุมชนเชิงคุณธรรมบ้านสบวิน เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการท่องเที่ยวของกลุ่มชุมชนบ้านสบวินอย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของศักยภาพที่มีอยู่ของชุมชน

6.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นตอนการนำองค์ความรู้ หรือผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้กับการบริหารจัดการชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านสบวินที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ชุมชนได้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

6.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมและพัฒนาแบบแผนการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนบ้านสบวินที่ประกอบธุรกิจด้านการให้บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลแม่วินทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วิน เป็นองค์ความรู้ที่สามารถสร้างแนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาแบบแผนการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสบวิน ตำบลแม่วินที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแนวทางในการให้บริการกับนักท่องเที่ยวเหมือนญาติมิตร รวมถึงการดูแลสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวของตนเองในด้านการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ซึ่งผลการดำเนินงานตามแผนการวิจัยสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลแม่วินด้วยการให้บริการด้านการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนเป็นที่น่าพอใจต่อทุกฝ่ายเป็นอย่างดี

6.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบ R&D (Research & Development) คือ การที่จะค้นหาแนวทางในการกระจายรายได้ไปยังชุมชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งกะเหรี่ยง ม้ง ให้มีรายได้ร่วมกันจากการใช้ศูนย์การเรียนรู้ฯ แห่งนี้ โดยอาจจะถ่ายทอดองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางและเสนอความคิดเห็นมากขึ้น

6.3.3) สิ่งที่ดีอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำแล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ แนวทางการวิจัยและพัฒนาบนฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติโดยผู้นำองค์กร (นายก อบต.)

เป็นผู้ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญในประเด็นนี้มาก หากจะพัฒนาเศรษฐกิจแล้วต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการวิจัยครั้งใดๆ ต้องพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

(7) ชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลบ้านกลาง กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบ้านกลาง คือ “นำเศรษฐกิจก้าวหน้า พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างสรรค์สังคมน่าอยู่ ปันฟูศิลปวัฒนธรรม” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านเข้าไปประยุกต์ใช้กับชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษาดำเนินการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

7.1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลบ้านกลาง ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกับทุกฝ่ายทั้งฝ่ายปกครอง ฝ่ายประชาชนและภาคเอกชนในพื้นที่ ซึ่งกระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลบ้านกลาง สรุปได้ดังนี้

7.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นตำบลบ้านกลางได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อแก้ปัญหาการผลิตทางการเกษตรจากสวนลำไยที่ล้นตลาด ให้เกษตรกรสามารถแก้ไขปัญหของตนเองแบบมีส่วนร่วมในการวิจัย อันจะทำให้เกิดแนวทางแก้ไขที่ยั่งยืนกว่าการขอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว

7.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอกเกิดซึ่งมีแนวทางในการแปรรูปผลผลิตลำไย ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมที่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชนได้ รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบล

บ้านกลางทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลางให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชนในชุมชนของตนเอง

7.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” สามารถทำให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจแปรรูปผลผลิตลำไยที่เหลือจากการจำหน่ายให้มีมูลค่าเพิ่มกว่าเดิมหลายเท่าตัว เช่น ลำไยอบแห้งสีทอง ข้าวแต่น้ำลำไย ข้าวเกรียบลำไย โดยองค์ความรู้เหล่านี้จะถูกถ่ายทอดโดยทรัพยากรบุคคล (กลุ่มแปรรูป) ให้กับเด็กและเยาวชน ตลอดจนผู้ว่างงานในชุมชนให้สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพของตนเองต่อไป

7.2) ขั้นตอนในการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นตำบลบ้านกลาง ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการผลิต การตลาด และการจัดทำบัญชีของกลุ่มธุรกิจชุมชน และพัฒนางานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

7.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลบ้านกลาง ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลาง เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลาง ต่อมาแนวทางในการดำเนินงานของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ

7.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลบ้านกลางได้ทำการสัมภาษณ์สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมี นางศรีนวล มโนปัญญา ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด ในประเด็นของแนวทางในการสร้างแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ รวมถึงเทคนิคในการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในชุมชน ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลศักยภาพและบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิดต่อแนวทางในการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนตำบลบ้านกลาง

7.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่นได้สังเกตสถานการณ์ที่เป็นบริบททั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลบ้านกลางพบว่า ชุมชนบ้านสันกอเกิดได้มีการรวมกลุ่มกันในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน โดยเฉพาะลำไยและข้าวเหนียวสันป่าตอง ซึ่งถือเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงที่ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณล้นตลาดและมีราคาตกต่ำ และยังเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกิดจากการใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนเป็นข้าวแต๋น น้ำลำไยที่มีชื่อเสียงของชุมชน โดยการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด ในระยะที่ผ่านมาได้ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนบ้านสันกอเกิดอยู่ในระดับที่ดีขึ้น เพราะสามารถกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนอย่างทั่วถึงโดยการสร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์สังคมท้องถิ่นที่ดีด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมในชุมชนทุกวัยเข้าด้วยกัน ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด จึงมีศักยภาพที่เพียงพอสำหรับการเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชน อันจะขยายผลไปสู่กลุ่มอาชีพอื่นๆ ในชุมชนตำบลบ้านกลางต่อไป

7.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลาง เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิดเป็นต้นแบบในการดำเนินงาน เพื่อจัดการเรียนรู้กับองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนการเรียนรู้ต่อแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพให้ประสบความสำเร็จ บนพื้นฐานของความพอเพียง อันจะส่งผลต่อการผลักดันให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพในชุมชนและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนไปสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนให้เกิดการใช้บริการองค์ความรู้ให้แพร่หลายต่อยอดและพัฒนาได้มากยิ่งขึ้น

7.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลบ้านกลางของนักวิจัยประจำท้องถิ่น เกิดขึ้นจากการใช้แนวคิดของกระบวนการวิจัยมาปรับใช้การดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรูปแบบของการดำเนินงานในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการคิดวิเคราะห์หาแนวทางในการดำเนินงานที่มีความเหมาะสม ผ่านกระบวนการทดสอบ ทดลองและฝึกปฏิบัติการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนมาเป็นระยะเวลา 2 ปี ตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัย มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง และการประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ ในฐานะของการเป็นแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน รวมถึงผลการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนที่สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม นับว่าเป็นการวิจัยที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชุมชนตำบลบ้านกลางได้อย่างแท้จริง

7.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นตอนการนำองค์ความรู้ หรือผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้กับการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงาน ไปใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องได้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์สรุปได้ดังนี้

7.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวได้รับความพึงพอใจจากทุกฝ่ายเป็นอย่างมากจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอื่นๆ ในชุมชน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลบ้านกลาง ทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลในพื้นที่อื่นๆ จนสามารถสร้างแนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูปของชุมชนให้เป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของภูมิคุณธรรม สำหรับชุมชนตำบลบ้านกลางการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันกอเกิด ได้ใช้หลักของการมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยเป็น

การช่วยเหลือเกษตรกรที่ไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตที่ล้นตลาดและมีราคาตกต่ำให้เกิดรายได้กับชุมชน

7.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรจะปรับปรุง สำหรับการวิจัยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบ R&D (Research & Development) คือ การขยายแนวคิดไปยังกลุ่มอาชีพอื่น นอกเหนือจากอาชีพเกษตรเพียงอย่างเดียวให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในชุมชน อันจะก่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยอย่างแท้จริง

7.3.3) สิ่งที่ดีอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำแล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ ต้องให้ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ฯ แห่งนี้เป็นแหล่งเผยแพร่และศึกษาเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่ยอดเยี่ยมมาก อีกทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้ง ผู้ถ่ายทอดความรู้ที่มีความชำนาญและผู้ที่เข้ามาเรียนรู้ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในครั้งต่อไปให้ดีขึ้นกว่าเดิม จนสามารถนำไปปรับใช้กับการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

(8) ชุมชนตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลสง่าบ้าน กับกรวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้าน คือ “สง่าบ้าน-ป่าลานพัฒนา ชาวประชามีสุข” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมาไปประยุกต์ใช้กับชุมชนตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษาตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

8.1) ขั้นเตรียมการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้ นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลสง่าบ้าน ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตำบลสง่าบ้าน ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาค้นหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลสง่าบ้าน สรุปได้ดังนี้

8.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลสง่าบ้านได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” ในการแก้ไขปัญหาการเกษตรที่ใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผลกระทบกับผู้ผลิต (เกษตรกร) และผู้บริโภครวมถึงสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการปรับเปลี่ยนไปสู่การเกษตรแบบปลอดภัย ปลอดภัยช่วยให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ แห่งนี้เป็นต้นแบบของการถ่ายทอดองค์ความรู้การเกษตรแบบปลอดภัยให้กับชุมชนต่อการมีคุณธรรมและรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน

8.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรปลอดภัยบ้านดอกแดงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลสง่าบ้านทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้านให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเอง อาศัยความรู้จากการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

8.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรปลอดภัยบ้านดอกแดงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมที่มีองค์ความรู้กับการผลิตทางการเกษตรแบบปลอดภัยให้กับชุมชนที่เข้ามาเรียนรู้ แหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมมีเครือข่ายซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มข้าวหอมมะลิ กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มโรงสีข้าว และกลุ่มเยาวชนของชุมชนบ้านดอกแดงที่สนใจเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนเกิดการพัฒนาดังกล่าวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อตนเองในฐานะของผู้ผลิต และรับผิดชอบต่อสังคม คือ ผู้บริโภค และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม คือ แม่น้ำ ดิน และอากาศ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีต่างๆ จากการทำการเกษตร

8.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and

interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลสง่าบ้าน ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาการเกษตรของชุมชนในพื้นที่ และพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

8.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลสง่าบ้าน ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้านบริบทด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนถึงแวดล้อมในชุมชน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาองค์ความรู้และระบบการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษบ้านดอกแดงให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้านและบริบทของชุมชน และทำการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ

8.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลสง่าบ้าน ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและสัมภาษณ์ นายเกษม พานวลทิศ ประธานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรบ้านดอกแดง ในประเด็นของสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนบ้านดอกแดง ตลอดจนศักยภาพและความพร้อมของชุมชนบ้านดอกแดง กลุ่มเครือข่ายเกษตรปลอดสารพิษของชุมชนบ้านดอกแดงทั้งกลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มผลิตข้าวและกลุ่มเยาวชนในการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชน เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการเกษตรแบบปลอดภัยให้กับคนในชุมชนตำบลสง่าบ้าน ตลอดจนเป็นแหล่งสาธิตรูปแบบของการทำการเกษตรปลอดสารพิษที่ครบวงจร ทั้งกระบวนการผลิต การตลาดและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

8.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่นได้สังเกตผลการวิจัยทั้งบริบทชุมชนและการพัฒนาของกลุ่มที่เป็นอยู่ของชุมชนบ้านดอกแดง พบว่า ชุมชนบ้านดอกแดงมีกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มข้าวซ้อมมือ กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ มีความพร้อมที่จะพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กลุ่มอาชีพดังกล่าวเป็นแบบอย่างของการทำเกษตรแบบปลอดภัยในชุมชนบ้านดอกแดงเพราะความสำเร็จในการทำเกษตรปลอดภัยที่ทำมาเป็น

ระยะเวลาหลายปีจนสามารถขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นในอำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอใกล้เคียงมาโดยตลอด

8.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้าน จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรบ้านดอกแดง เป็นต้นแบบในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรปลอดภัยบ้านดอกแดง รวมถึงกลุ่มอาชีพทางการเกษตรอื่นๆ ในชุมชนตำบลสง่าบ้านได้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากเกิดเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมในตำบลสง่าบ้านในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการเกษตรที่ทำลายสิ่งแวดล้อมสู่การเกษตรปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรม

8.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลสง่าบ้านของนักวิจัยประจำท้องถิ่นตำบลสง่าบ้าน เกิดขึ้นจากการนำเอาแนวคิดของกระบวนการวิจัยมาปรับใช้การดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจการเกษตร โดยการใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นรูปแบบของการดำเนินงานในการผสานแนวคิด ความรู้ ประสบการณ์ และอุดมการณ์ในการพัฒนาชุมชนที่เป็นปัญหาด้านการเกษตรที่ไม่ปลอดภัยมาเนิ่นนาน มาใช้เป็นพื้นฐานของการพัฒนา ผ่านกระบวนการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้าน ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นและแผนชุมชนแห่งนี้ จนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดการเกษตรแบบปลอดภัยได้ในที่สุด องค์ความรู้เหล่านี้ได้ถูกนำไปเป็นต้นแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบมีส่วนร่วมให้กับชุมชนอื่นๆ ต่อไป

8.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นติดตามการนำองค์ความรู้ หรือผลสำเร็จของงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ในการจัดทำเกษตรแบบปลอดภัยทั้งการผลิตข้าว การเพาะเห็ดและพืชผักปลอดสารพิษต่างๆ ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ฯ ไปใช้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานได้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

8.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษบ้านดอกแดง ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลสง่าบ้านทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้าน จนสามารถสร้างองค์ความรู้ที่เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาสินค้าเกษตรปลอดสารพิษของชุมชนบ้านดอกแดงให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เป็นสินค้าเกษตรปลอดสารพิษที่สามารถบริโภคได้เอง ลดรายจ่าย และยังปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรมของความพอเพียงให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษบ้านดอกแดงได้ใช้หลักของการมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมจนเกิดการวิจัยพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลสง่าบ้านด้วยการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษบ้านดอกแดงได้อย่างยั่งยืน เป็นที่น่าพอใจของทุกภาคส่วนเป็นอย่างมาก

8.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบ R&D (Research & Development) คือ การที่จะขยายผลการวิจัยภาคการผลิตอื่นที่ไม่ใช่การผลิตภาคการเกษตรได้อย่างไร ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันชุมชนแห่งนี้ก็กำลังจะถูกคุกคามด้วยความเจริญของการขยายตัวของเมือง ทั้งบ้านจัดสรรและสังคมแบบทุนนิยมที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาทางป้องกันสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นดังกล่าว

8.3.3) สิ่งที่อยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำแล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เน้นภูมิปัญญาของชุมชนและความตั้งใจของทีมงานในการบูรณาการความคิดต่างๆ ต่อกองความรู้ในการเกษตรปลอดภัยอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน การเป็นต้นแบบของการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยชุมชนอย่างแท้จริง

(9) ชุมชนตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลมะขุนหวาน กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขุนหวาน คือ “ชุมชนแห่งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดี” จากการนำเอางานวิจัยในปี

พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมาไปประยุกต์ใช้กับชุมชนตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษาตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

9.1) ขั้นตอนการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลมะขุนหวาน ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนตำบลมะขุนหวาน กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลมะขุนหวาน สรุปได้ดังนี้

9.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลมะขุนหวานได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการทำการเกษตรที่เกิคมลพิษทางอากาศ กลิ่นเหม็นและขยะให้ชุมชนแก้ปัญหาได้ด้วยชุมชนเอง

9.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของชุมชนบ้านสันทรายมูลในการทำบ่อก๊าซชีวภาพเพื่อแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์ที่ส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งของคนในชุมชน นำมาพัฒนาและแก้ไขเป็นบ่อก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ ถ่ายทอดให้ทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้ทุกคนเข้ามาศึกษาเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากบ่อก๊าซชีวภาพได้ รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลมะขุนหวานต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้สามารถยอมรับและปรองดองกันและร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกันได้

9.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาแบบการดำเนินงานของชุมชนบ้านสันทรายมูลในการทำบ่อก๊าซชีวภาพเพื่อแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลมะขุนหวาน

9.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลมะขูนหวาน ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นจากปัญหากลั่นแกล้งจากมูลสัตว์ที่เกษตรกรในชุมชนได้ทำการเลี้ยงปศุสัตว์เป็นจำนวนมาก แต่ชุมชนกลับแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเปลี่ยนให้เป็นโอกาสได้ด้วยการวิจัยร่วมกันได้เป็นอย่างดี และพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

9.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลมะขูนหวาน ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขูนหวานรวมถึงแผนชุมชน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของชุมชนบ้านสันทรายมูลในการทำปศุสัตว์เพื่อแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งจากมูลสัตว์ ให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขูนหวาน เมื่อประสบความสำเร็จและดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้เหล่านี้ต่อไปยังผู้ที่สนใจในชุมชนโดยผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้เกิดหลักสูตรการฝึกปฏิบัติการเพื่อขยายผลการดำเนินงานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบลมะขูนหวาน

9.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลมะขูนหวานได้ใช้การวิจัยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขูนหวาน นักวิจัยท้องถิ่นและตัวแทนของชุมชนบ้านสันทรายมูลหลายต่อหลายครั้ง เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งจากมูลสัตว์ที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนร่วมกันในการหาแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งตำบลเพื่อพัฒนาแนวทางในการดำเนินงานเพื่อขยายผลการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสู่กลุ่มอาชีพอื่นๆ ในชุมชนตำบลมะขูนหวาน

9.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่นได้สังเกตผลการดำเนินงานวิจัยของชุมชนบ้านสันทรายมูลพบว่า ชุมชนสันทรายมูลสามารถดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินเหม็นของมูลสัตว์ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภายนอกชุมชนในการจัดทำบ่อก๊าซชีวภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นนอกจากจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนแล้วยังช่วยให้ครัวเรือนในชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อก๊าซหุงต้ม อีกทั้งยังได้เริ่มขยายผลไปสู่ผู้ที่ให้ความสนใจทั้งในและนอกชุมชนแห่งนี้

9.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขานหวาน จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยมีชุมชนบ้านสันทรายมูลเป็นแกนนำในการดำเนินงานในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนในครั้งนี้ จนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้ในการแก้ไขกลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์ให้เป็นก๊าซชีวภาพที่ใช้หุงต้มในครัวเรือน ลดค่าใช้จ่ายให้กับครัวเรือนเป็นอย่างมาก การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้จึงสามารถเผยแพร่องค์ความรู้จากการวิจัยต่อยอดไปยังผู้ที่สนใจอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

9.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ตำบลมะขานหวานของนักวิจัยประจำท้องถิ่น เกิดขึ้นจากการนำเอาแนวคิดของกระบวนการวิจัยมาปรับใช้กับการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับคนในชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีรูปแบบการประยุกต์ใช้กับชุมชนแห่งนี้เหมาะสมทำให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สามารถเกิดผลได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริงเกิดการยอมรับจากทุกฝ่ายในชุมชน ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในชุมชนอย่างแท้จริง

9.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัยและข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นตอนการนำองค์ความรู้ หรือผลสำเร็จของงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานของชุมชนแห่งนี้ได้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

9.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในชุมชนบ้านสันทรายมูลในการทำบ่อก๊าซชีวภาพเพื่อแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์ให้สามารถพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม โดยการบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลมะขุนหวานทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขุนหวานจนสร้างองค์ความรู้แนวคิดและแนวปฏิบัติของการแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นของมูลสัตว์ จนเกิดความพึงพอใจต่อทุกภาคส่วนในชุมชนสามารถเป็นต้นแบบของแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามกระบวนการวิจัยได้อย่างเหมาะสม

9.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบ R&D (Research & Development) คือ การส่งเสริมและสนับสนุนจากท้องถิ่นหรือภาคีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนางานวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปให้สูงขึ้นกว่าเดิม เป็นการนำก๊าซชีวภาพที่ได้ไปใช้ในการต้มชาร้อน เครื่องทำน้ำอุ่น หรือใช้สำหรับปั่นกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ในครัวเรือนเกษตรกร อันจะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้เป็นอย่างมาก ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ต้องเปรียบเทียบผลลัพธ์ของรายได้โดยสรุปออกมาเป็นรูปแบบของปริมาณค่าใช้จ่าย (บาท/เดือน) ที่ลดลงไปให้เกิดความเข้าใจของการประหยัดอย่างจริงจัง

9.3.3) สิ่งที่ดีอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำแล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือแนวทาง การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถปรับใช้กับการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจทางอ้อมได้ คือการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งหากนำแนวทางการวิจัยในลักษณะนี้ไปใช้กับธุรกิจชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อจะก่อให้เกิดการวิจัยพัฒนาเศรษฐกิจได้ผลลัพธ์ที่ตอบ โจทย์ปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง

(10) ชุมชนตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลสันผักหวาน กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแนวทางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวาน คือ “ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาสภาพแวดล้อม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวัฒนธรรม” จากการนำเอางานวิจัยในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมาไปประยุกต์ใช้กับชุมชนตำบล

สันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2553 สามารถอธิบายผลการศึกษาดมกระบวนการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

10.1) ขั้นตอนการก่อนเริ่มกระบวนการถอดองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลสันผักหวาน ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง ขั้นตอนนี้เรียกว่า “กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัย (Selection of problem area)” เป็นการค้นหาปัญหาหรือคัดเลือกหัวข้อของการดำเนินงานวิจัย โดยการกำหนดปัญหา เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ฯลฯ เพื่อนำมาซึ่งหัวข้อและแนวทางในการวิจัยที่ตรงเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนตำบลสันผักหวาน กระบวนการคัดเลือกหัวข้อในการวิจัยของชุมชนตำบลสันผักหวาน สรุปได้ดังนี้

10.1.1) โจทย์การวิจัย

นักวิจัยท้องถิ่นของตำบลสันผักหวานได้กำหนดโจทย์การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” เพื่อแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาที่ไม่สามารถจำหน่ายได้ในท้องตลาด ให้การวิจัยสามารถแก้ไขปัญหาการทำอาชีพของคนในชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยของชุมชนเอง หากแก้ปัญหาได้ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจะนำไปใช้ในการเผยแพร่เป็นศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ให้ชุมชนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน

10.1.2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการของกลุ่มปติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาลให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้เกิดองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชน ทั้งด้านการผลิต การตลาด การเงินการบัญชี การประชาสัมพันธ์ และการมีคุณธรรมทางธุรกิจ รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลสันผักหวานทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวาน

10.1.3) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มปติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาลให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลสันผักหวาน ในการประกอบธุรกิจชุมชน เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการทั้ง

ทางการผลิต การตลาด การเงินการบัญชี การประชาสัมพันธ์และจริยธรรมทางธุรกิจ เผยแพร่เป็นองค์ความรู้ที่จะก่อให้เกิดการต่อยอดต่อชุมชนอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

10.2) ขั้นตอนการถอดองค์ความรู้

เป็นขั้นตอนสำคัญในการสกัดความรู้จากผู้ร่วมถอดองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชนของตำบลสันผักหวาน สำหรับกระบวนการวิจัยเรียกว่า “กระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Method of gathering data) และการวิเคราะห์และการตีความข้อมูล (Analysis and interpretation of the data)” ขั้นตอนนี้นักวิจัยท้องถิ่นในตำบลสันผักหวาน ร่วมกับชุมชนได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการถอดองค์ความรู้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชน และนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล จากนั้นทำการสรุปผลการดำเนินการวิจัย ตลอดจนการนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชน และพัฒนาในงานวิจัยต่อไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายรายละเอียดของการถอดองค์ความรู้ได้ดังนี้

10.2.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลสันผักหวาน ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวานรวมถึงแผนชุมชน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์บ้านป่าตาลให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวาน และความเป็นไปได้ต่อแนวทางในการดำเนินงานของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ในตำบลเพื่อเผยแพร่เป็นองค์ความรู้ให้ชุมชนได้เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติและนำไปปรับใช้กับธุรกิจชุมชนอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

10.2.2 ข้อมูลที่มาจากบุคคล

นักวิจัยท้องถิ่นประจำชุมชนตำบลสันผักหวานได้สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยเฉพาะ นายประสิทธิ์ วงศ์ปัญญา ประธานกลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์บ้านป่าตาล ในประเด็นของสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนบ้านป่าตาล ตลอดจนศักยภาพและความพร้อมของชุมชนบ้านป่าตาลในการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชน เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการป้อนตุ๋กตาอินทรีย์ให้กับคนในชุมชนตำบลสันผักหวาน ตลอดจนเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับกลุ่มบุคคลภายนอกชุมชนที่สนใจเข้ามาศึกษาและเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้

10.2.3 ข้อมูลจากการสังเกต ฯลฯ

นักวิจัยท้องถิ่นได้สังเกตผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชนบ้านป่าตาล พบว่า ชุมชนบ้านป่าตาลเป็นชุมชนที่มีความความเข้มแข็งและสามัคคีกันเป็นอย่างมาก โดยมีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าประติมากรรมดินเผา (ตุ๊กตาดินเผา) ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนบ้านป่าตาล ที่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่โดดเด่นสวยงาม และสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนบ้านป่าตาลได้เป็นอย่างดี เมื่อชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาการวิจัยในการแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชนในด้านการบริหารจัดการตลอดระยะเวลาวิจัย 1 ปี

10.2.4 ผลการวิเคราะห์

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและศักยภาพของกลุ่มธุรกิจชุมชนในขั้นต้น นักวิจัยประจำท้องถิ่นได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวานสามารถแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชนโดยการใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาองค์กร ด้านการตลาด การเงินการบัญชี และคุณธรรมจริยธรรมของธุรกิจชุมชนจนสามารถจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ขึ้นในตำบลแห่งนี้ได้สำเร็จ โดยมีชุมชนบ้านป่าตาลเป็นต้นแบบในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบลสันผักหวาน เป็นกระบวนการผลักดันให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชนจากการผลิตสินค้าตุ๊กตาดินเผา การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของชุมชนบ้านป่าตาลได้อย่างเป็นรูปธรรม

10.2.5 สรุปผลการวิจัย

ความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลสันผักหวานของนักวิจัยประจำท้องถิ่น เกิดขึ้นจากการนำเอาแนวคิดของกระบวนการวิจัยมาปรับใช้กับการพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชน โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ประเมินสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการผนวกแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนากลุ่มอาชีพในชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวาน ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น สามารถแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชนจนประสบความสำเร็จเป็นต้นแบบของการวิจัยในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เกิดองค์ความรู้และเผยแพร่ในศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล

10.3) กระบวนการหลังการถอดองค์ความรู้

สำหรับประเด็นของการวิจัยในกระบวนการนี้เรียกว่า “การเสนอผลการวิจัย และข้อสรุปการวิจัย (Conclusions and final report)” เป็นขั้นตอนการนำองค์ความรู้ หรือ ผลสำเร็จของงานวิจัยเพื่อพัฒนารัฐกิจชุมชนของตำบลสันผักหวานไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปใช้ เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น จากการติดตามการดำเนินงานของชุมชนตำบลสันผักหวาน ได้มีการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ สรุปได้ดังนี้

10.3.1) การประเมินความพึงพอใจของผลการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มปติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาล ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม รวมถึงเป็นแหล่งบูรณาการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมระหว่างทุกภาคส่วนในตำบลสันผักหวาน ทั้ง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวาน จนสามารถสร้างองค์ความรู้แนวคิดและแนวปฏิบัติของการพัฒนาสินค้าตุ๊กตาดินเผาของชุมชนบ้านป่าตาลให้เป็นสินค้าของชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้มากขึ้น ตลอดจนการดำเนินงานของกลุ่มปติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาล ได้ใช้หลักของการมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับทุกฝ่ายใช้คุณธรรม ความพอเพียงในการบริหารจัดการมากกว่าการมุ่งเน้นกำไรเป็นที่ตั้ง ผลการดำเนินงานตามแผนการวิจัยสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตำบลสันผักหวานด้วยการดำเนินงานของกลุ่มปติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาลเป็นต้นแบบอย่างเป็นรูปธรรมเกิดความพึงพอใจกับทุกภาคส่วนเป็นอย่างมาก

10.3.2) สิ่งที่ยังบกพร่องเป็นจุดอ่อน และควรปรับปรุง สำหรับการวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงเป็นการวิจัยแล้วพัฒนา แบบR&D (Research & Development) คือ ความต่อเนื่องของการวิจัยชุมชน หากเป้าหมายของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเป็นการแสวงหากำไรแล้วชุมชนแห่งนี้จะต้องกลับไปหาแนวทางในการพัฒนาต่อถอดองค์ความรู้ให้มากขึ้น แต่หากแก้ไขไม่ได้ก็ต้องพบกับปัญหาในรูปแบบเดิม คือ การบริหารจัดการองค์กร ซึ่งต้องป้องกันให้มากเพราะธุรกิจชุมชนต้องใช้คุณธรรมความพอเพียง มิใช่บริษัทเอกชนที่มุ่งแสวงหากำไรเป็นที่ตั้ง

10.3.3) สิ่งที่ดีอยู่แล้วและควรทำต่อไปเพื่อกลับไปวางแผนพัฒนา ลงมือทำ แล้วตามด้วยการวิจัยให้ก้าวหน้าต่อเนื่องเป็น D&R (Development and Research) คือ การขยายผลการวิจัยหรือต่อถอดองค์ความรู้ให้เพิ่มสูงขึ้น แต่ต้องเกิดจากชุมชนเองเป็นการเผยแพร่

องค์ความรู้ไปยังเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ด้านธุรกิจชุมชนให้กับเยาวชนในสถานศึกษาให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกันให้เกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

4.2 องค์ความรู้จากการวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

จากการจัดการเรียนรู้ในการถอดองค์ความรู้ของนักวิจัยท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ตามกระบวนการถอดองค์ความรู้ ทำให้นักวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ของการวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาสามารถอธิบายองค์ความรู้เพื่อการวิจัยและพัฒนาชุมชนในแต่ละพื้นที่ทั้ง 10 แห่งอธิบายได้ดังนี้

(1) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นชุมชนตำบลยุหว่าในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนตำบลยุหว่า ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชุมชนของตนเอง อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลยุหว่า รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยุหว่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ที่ว่า “ยุหว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ คู่ความเข้มแข็ง” สามารถสรุปองค์ความรู้หรือกระบวนการทัศน์ใหม่จากการวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

1.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ชุมชนตำบลยุหว่ามีการบวนทัศน์ใหม่ในการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นให้ยั่งยืนโดยการดำเนินงานพัฒนาธุรกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนของตำบล ได้แก่ กลุ่มเพาะเห็ด และกลุ่มเครือข่ายงานหัตถกรรมและสลักไม้ของตำบลยุหว่าให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างแนวคิดและแนวปฏิบัติของการดำเนินงานอย่างมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ความพอเพียงและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชนให้สืบทอดองค์ความรู้เหล่านี้ให้พัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

1.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบลยี่หว้าในงานอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพการแกะสลักไม้ถือเป็นภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษมาเป็นเวลานาน ความเชี่ยวชาญและความชำนาญในงานหัตถกรรมถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนการสานต่อและพัฒนาทักษะ พัฒนาความรู้จากกลุ่มคนรุ่นใหม่ในชุมชน ทำให้อาชีพเกษตรกรรมและอาชีพการแกะสลักไม้เป็นเสมือนตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของตำบลยี่หว้าและเป็นการสานต่อทางด้านสังคมจากกลุ่มวัยต่างๆ ตั้งแต่เด็ก ผู้ใหญ่จนถึงวัยผู้สูงอายุ

1.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยและใช้องค์ความรู้จากการวิจัยอย่างทั่วถึง ถือเป็นชุมชนที่เกิดการบูรณาการอย่างเสมอภาคกัน การพัฒนากลุ่มอาชีพเพาะเห็ดและกลุ่มเครื่องสำอางงานหัตถกรรมแกะสลักไม้ เป็นจุดเริ่มต้นหนึ่งของการพัฒนาที่สำคัญ อันจะนำไปเป็นแบบอย่างของการพัฒนาไปสู่การพัฒนากลุ่มอาชีพอื่นๆ ในชุมชนต่อไป ซึ่งปัจจุบันตำบลยี่หว้ามีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของการดำเนินธุรกิจแบบมีคุณธรรมที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเสมอภาค และนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับการพัฒนากลุ่มของตนเอง ตลอดจนสร้างเป็นเครือข่ายกลุ่มอาชีพระดับตำบลที่มีความเชื่อมโยงกันทางปฏิบัติ ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลยี่หว้าด้วยดีมาตลอด

1.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

แนวทางในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นในตำบลแห่งนี้ ล้วนแต่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด ประสบการณ์ ความรู้ และผลานอุดมการณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน จนเกิดเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งผลทางด้านการพัฒนาชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการชุมชนด้วยคนในชุมชนอย่างแท้จริง

1.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลยี่หว้า แนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นได้มุ่งเน้นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับคนทุกคนที่อยู่ในชุมชน กระบวนการดำเนินงานวิจัยในแต่ละขั้นตอนได้เข้าถึงคนใน

ชุมชนอย่างทั่วถึง เทคนิคการสื่อสารประชาสัมพันธ์ได้ถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการใช้กระบวนการวิจัยมาปรับใช้ควบคู่กันเพื่อมุ่งผลทางด้านการพัฒนาในระดับรากหญ้า ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเท่านั้น กล่าวคือ การดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ไม่ได้มุ่งเน้นที่ความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพเพียงอย่างเดียว แต่จุดประสงค์ที่แท้จริงคือ การกระจายรายได้ให้ทั่วถึง เพื่อให้คนในชุมชนมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นับว่าเป็นการวิจัยที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพื่อต่อชุมชนได้เป็นอย่างมาก

(2) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลห้วยแก้วในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนตำบลห้วยแก้ว ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลห้วยแก้ว รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้ว คือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “ห้วยแก้วความสุขของมนุษย์และธรรมชาติ” สรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่จากการวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

2.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ชุมชนตำบลห้วยแก้วมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน คือแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไปทำให้ชุมชนตำบลห้วยแก้ว โดยเฉพาะชุมชนบ้านแม่กำปอง สามารถให้บริการด้านการท่องเที่ยวและที่พักแบบโฮมสเตย์แบบอิงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน และทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้วจังหวัดเชียงใหม่ มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของตำบลห้วยแก้ว ต้องเริ่มจากการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ตลอดจนการพัฒนาแนวคิดของคนในชุมชนให้เกิดความรู้สึกหวงแหน และรักษาวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ของชุมชนต่อไป

2.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ภูมิปัญญาในการทำการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ภูเขา และลำธารของตำบลห้วยแก้ว คืออาชีพการเก็บซากาแฟในชุมชน ตำบลบ้านพักแบบโฮมสเตย์

อิงธรรมชาติและวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่ชุมชนต้องอนุรักษ์และธำรงไว้ให้เกิดการสืบทอดรุ่นสู่รุ่น ไม่เช่นนั้นการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นอยู่ต้องสูญหายไปในที่สุด เอกลักษณ์ของโฮมสเตย์ที่ผนวกเอาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการเกษตร การเก็บและกาแฟก็จะเลือนหายไป

2.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ความเสมอภาคของคนในชุมชนแห่งนี้ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติมาโดยตลอด ปัญหาความแตกต่างทางสังคมไม่เกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้ การเคารพและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้ก่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นที่มาจากความเห็นชอบของทุกฝ่ายในชุมชน และนำมาซึ่งความสมัครสมานสามัคคี ความเสียสละที่จะดำเนินงานอย่างเต็มความสามารถ ความเชื่อว่าการดำเนินการร่วมกันทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคกันจะเกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างสูงสุดต้องมาจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีแนวคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันอย่างแท้จริง

2.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

แนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนแห่งนี้ อาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้วที่ได้เข้ามาดำเนินการวิจัยและพัฒนา ร่วมกัน การบริหารจัดการองค์กร โดยการกระจายอำนาจมายังชุมชนตำบลห้วยแก้วจึงเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมมากที่สุดที่ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นในบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ การบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจึงเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชนแห่งนี้

2.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลห้วยแก้ว ความคุ้มค่าของการพัฒนางานวิจัยครั้งนี้ คือแนวทาง การคงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติไว้ได้ต่อไป ความคุ้มค่าของการพัฒนาที่ทำให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสงบสุข บนข้อตกลงที่ได้กำหนดร่วมกัน ความคุ้มค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ละครัวเรือนบนฐานความพอเพียงไม่ให้เกิดความโลภจากการทำธุรกิจชุมชน ถึงแม้จะไม่มีใครเข้ามาพักในโฮมสเตย์แห่งนี้ ชุมชนก็สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียงในอาชีพเกษตรที่อิงธรรมชาติที่เป็นอยู่ คนและธรรมชาติสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นความสำเร็จและความคุ้มค่าของการพัฒนาท้องถิ่นของคนในชุมชนตำบลห้วยแก้วและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลห้วยแก้ว คือ ความสุขของมนุษย์และธรรมชาติอย่างแท้จริง

(3) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัด เชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลบ้านหลวงในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบ้านหลวง ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลบ้านหลวง รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “บ้านหลวงชุมชนแห่งวิถีความสุข ด้วยวิถีความพอเพียง” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการใหม่จากการวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

3.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาตำบลบ้านหลวงให้ยั่งยืนคือ การสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง บนพื้นฐานของวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพที่เป็นอยู่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพบริบทของชุมชน ในการทำอาชีพเกษตรกรรม การผลิตข้าว การผลิตข้าวโพดและการทำฟาร์มเห็ดในตำบล ชุมชนได้ร่วมกันวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการสร้างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมกันพัฒนาให้ชุมชนเข้าใจ และเข้าถึงแนวคิดนี้ จนเกิดผลเป็นรูปธรรมสามารถก่อเกิดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน

3.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่เป็นเทคนิคในการผลิตทางการเกษตร การเพาะเห็ดหอม การเลี้ยงหมูหลุม และแนวคิดแนวปฏิบัติของการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงในครัวเรือนเปรียบเสมือนภูมิปัญญาท้องถิ่นอันล้ำค่า ที่สามารถผนวกรวมกับการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างลงตัว กระบวนการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นได้อาศัยแนวคิดของการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นที่จะใช้จุดเด่นด้านภูมิปัญญาของชุมชนเข้าไปต่อยอดให้เกิดผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยภูมิปัญญาของคนในชุมชนเอง

3.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การวิจัยเพื่อพัฒนาตำบลบ้านหลวงให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้คำนึงถึงกลุ่มคนในทุกเพศทุกวัยอาศัยกระบวนการวิจัยโดยดึงเอาการมี

ส่วนร่วมของกลุ่มคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างเสมอภาค เหมาะสมกับบทบาทของแต่ละคนในกระบวนการวิจัย กล่าวคือ กลุ่มคนวัยทำงานเป็นแกนนำในการดำเนินงานในการพัฒนา เช่น การรวมตัวเพื่อก่อตั้งกลุ่มอาชีพ ตลอดจนการประสานงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวง เพื่อขยายผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เมื่อกิจกรรมดังกล่าวเกิดผลในระดับหนึ่ง การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ตลอดจนผู้สูงอายุในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการต่อยอดการใช้องค์ความรู้เหล่านั้นให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมากขึ้น การก่อตั้งกลุ่มอาชีพได้สร้างงาน สร้างอาชีพให้กับกลุ่มคนวัยทำงานในชุมชน และยังสามารถขยายผลไปยังกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งเด็ก เยาวชน ผู้ว่างงานและผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

3.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การบริหารจัดการองค์กรของชุมชนตำบลบ้านหลวงมีการกระจายอำนาจในด้านการพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใส องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านหลวงได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความสำคัญของการรับฟังความคิดเห็นและข้อเรียกร้องของคนในชุมชนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ด้วยแนวคิดที่ว่า คนในชุมชนย่อมรับรู้ถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลบ้านหลวงจึงได้ให้อำนาจในการบริหารชุมชนโดยชุมชนเป็นที่ตั้ง โครงการและกิจกรรมด้านการพัฒนาล้วนแต่สอดคล้องกับสภาพบริบทของชุมชน ทั้งการพัฒนากลุ่มอาชีพเพาะเห็ดหอม การเลี้ยงหมูหลุม และการพัฒนาและขยายเครือข่ายโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ถือเป็นโครงการพัฒนาท้องถิ่นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จของชุมชนตำบลบ้านหลวงโดยชุมชนเป็นแกนหลักของการขับเคลื่อนการพัฒนา

3.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลบ้านหลวง ความคุ้มค่าของการพัฒนางานวิจัยครั้งนี้คือความสำเร็จของการสร้างอาชีพการเกษตรแบบพอเพียงที่ยั่งยืนให้กับคนในชุมชน ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำให้กลุ่มคนทุกเพศทุกวัยได้เข้ามามีส่วนร่วมกันในการดำเนินงาน อาชีพที่กลายเป็นภาพลักษณ์ของหมู่บ้านเห็ดหอมและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ สังคมและต่อยอดประสบการณ์จนกลายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนั้นการพัฒนายังทำให้คนในชุมชนเกิดแนวคิดของการดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียงที่บูรณาการจัดการร่วมกันจนเป็นเอกลักษณ์ของต้นแบบการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยอย่างแท้จริง

(4) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลกีดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัด
เชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลกีดช้างในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
ของชุมชนตำบลกีดช้าง ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวทางการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความ
เข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลกีดช้าง รวมถึงเป้าหมายขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกีดช้างต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “วิถีความสุข
ของชุมชน วิถีชีวิตของคนตำบลกีดช้าง” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่
ของการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

4.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับ
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลกีดช้าง คือ การสร้างความเข้าใจถึง
แนวทางที่ถูกต้องร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้กับคนในชุมชนอย่างทั่วถึง
ความล้มเหลวของการพัฒนาในอดีตเกิดจากคนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนา
ท้องถิ่นแบบยั่งยืนในอดีต การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นตำบลกีดช้างกลายเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการหารายได้ของคนในชุมชน จนทำให้
ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ของชุมชนเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว การท่องเที่ยวที่เคย
เป็นเหมือนมนเสน่ห์ของชุมชนตำบลกีดช้างได้หายไป จากความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ
ดังนั้นการสร้างความเข้าใจและการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติจึง
เป็นเหมือนจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลกีดช้างให้ยั่งยืน อย่างที่
เป็นอยู่ในปัจจุบัน องค์ความรู้เหล่านี้ถูกถ่ายทอดไปยังเยาวชนในชุมชนที่จะมาสานต่อแนวคิดแนว
ปฏิบัติที่ถูกต้องของชุมชนให้สืบทอดต่อไป

4.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมของท้องถิ่น

กระบวนการทัศน์ใหม่อันเป็นองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นต่อการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม คือ แนวคิดในการบริหารจัดการแนวใหม่บนฐานภูมิปัญญาดั้งเดิม
ของชุมชนการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรทาง
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวที่เป็นเหมือนแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่มี
ต่อเศรษฐกิจของชุมชนตำบลกีดช้างเกิดขึ้นจากการดำเนินงานในการฟื้นฟูธรรมชาติ เมื่อ
ธรรมชาติกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนก็สามารถขับเคลื่อนต่อไป

ได้ ทำให้ปัจจุบันคนในชุมชนตำบลกีดช้างให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นอย่างมาก การบริหารจัดการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดใหม่ในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ถึงความผิดพลาดในอดีต และนำกลับมาพัฒนาการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจนถึงปัจจุบันและนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาในอนาคตต่อไป

4.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ความเสมอภาคของคนในชุมชนในตำบลกีดช้างกับการพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ถือเป็นแนวทางที่สำคัญของการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกีดช้าง ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นต้องเกิดขึ้นกับคนในชุมชนทุกคนอย่างทั่วถึงและเสมอภาคกัน การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวต้องก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ซึ่งต้องไม่เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน การเข้ามาหาผลประโยชน์ของกลุ่มคนภายนอกชุมชนถือเป็นประเด็นของการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกีดช้างให้ความสำคัญมาโดยตลอด คือไม่เข้ามาเอาเปรียบคนในชุมชนและไม่สร้างปัญหาให้กับชุมชน ต้องเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

4.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมีการผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นจะสามารถนำมาซึ่งแนวทางในการดำเนินงานที่มีความเหมาะสม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกชุมชน ปัจจุบันคนในชุมชนตำบลกีดช้างมีอำนาจในการบริหารจัดการชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ทุกคนสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาที่เป็นประโยชน์กับชุมชนโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลกีดช้างเป็นผู้รับฟังทุกความคิดเห็นและทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาใช้พัฒนาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของชุมชนต่อไป

4.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลกีดช้าง ความคุ้มค่าของการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการวิจัยครั้งนี้คือการพลิกฟื้นผืนป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้เป็นทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลกีดช้างได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนการดำเนินงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกของการรักถิ่นบ้านเกิด การหวงแหน

ทรัพยากรทางธรรมชาติให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชนทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกันต้องช่วยกันดำรงรักษาไว้ ใช้อย่างคุ้มค่ามีสิทธิในการใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน องค์ความรู้เหล่านี้ล้วนแต่เกิดขึ้นจากการวิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

(5) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดงในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลร้องวัวแดง ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลร้องวัวแดง รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “ร้องวัวแดง เกษตรพอเพียง เมื่อทุกคนเพียงพอ” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ของการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

5.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลร้องวัวแดง คือ การพัฒนาคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และเพิ่มศักยภาพตนเองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด และเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนทั้งตำบลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างยั่งยืน ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นที่จะพัฒนาทางด้านวัตถุเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง จากสภาพบริบทของชุมชนที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม การพัฒนาท้องถิ่นจึงเริ่มจากการพัฒนาแนวคิดในการทำการเกษตรแบบพอเพียงให้กับเกษตรกรในชุมชน มุ่งเน้นให้เกษตรกรยึดหลักของความพอประมาณ ไม่ก่อหนี้ให้เพิ่มขึ้น โดยการสร้างกระบวนการวิจัยในการเรียนรู้กับกลุ่มเกษตรกรในชุมชน และให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงถ่ายทอดให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดการสังสมประสบการณ์ ความรู้ และกลายเป็นองค์ความรู้ทางการเกษตรแบบพอเพียงที่ยั่งยืนต่อไป

5.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนแห่งนี้ คือ แนวคิดของการทำเกษตรแบบพอเพียงที่มาจากภูมิปัญญาของคนในชุมชนผนวกกับแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่สามารถนำไปปฏิบัติและเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม จากกระบวนการเรียนรู้ประสบการณ์และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างยาวนานทำให้เกษตรกรในชุมชนตำบลร้องวัวแดงสามารถพัฒนารูปแบบของการทำการเกษตรแบบพอเพียง ที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชน รูปแบบของการทำการเกษตรแบบพอเพียงได้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐาน ประกอบด้วย 1) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ 2) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ 3) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงวัว 4) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงหมูหลุม 5) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ย 6) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตน้ำส้มควันไม้ 7) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำแปลงนาสาธิต การปลูกข้าวด้วยวิธีโยนกกล้า 8) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลา และ 9) ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับเลี้ยงกบ ฐานการเรียนรู้เกษตรแบบพอเพียงดังกล่าวถือเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ได้พัฒนาองค์ความรู้ไปกับแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ที่สำคัญของชุมชนตำบลร้องวัวแดง

5.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่นและความเสมอภาคถือเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนแห่งนี้ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ในชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เข้ามาเรียนรู้ ได้แสดงถึงการให้ความสำคัญเท่าเทียมกันในการเข้าถึงความรู้ที่จะในการได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านของโอกาสของการเข้ามาเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติและการนำกลับไปใช้ในครัวเรือนของตนเอง และที่สำคัญศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนตำบลร้องวัวแดง ได้เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนในการที่จะถ่ายทอดแนวคิดของการทำการเกษตรแบบพอเพียงที่สัมฤทธิ์ผลเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชนอย่างทั่วถึงต่อไป

5.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การกระจายอำนาจในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนตำบลร้องวัวแดงให้กับคนในชุมชนได้มีบทบาทร่วมกัน ซึ่งในระบบของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดง ได้เปิดโอกาสให้ตัวแทนของชุมชนทุกชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่น ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลร้องวัวแดงมาโดยตลอด ดังนั้นการดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนตำบลร้องวัวแดงจึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ดังเช่นการดำเนินงานในการพัฒนาทางด้านการเกษตรพอเพียงจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นต้น

5.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลร้องวัวแดง ความคุ้มค่าของการพัฒนาท้องถิ่นจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การมีแหล่งเรียนรู้ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรพอเพียงให้กับเกษตรกรในชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้ด้านการทำการเกษตรแบบพอเพียง สามารถนำไปใช้ได้จริง มีจุดสาธิตที่ทำให้เห็นถึงผลประโยชน์และความคุ้มค่าของการทำการเกษตรแบบพอเพียงได้อย่างแท้จริง ทำให้ในปัจจุบันชุมชนตำบลร้องวัวแดง ได้เกิดการสร้างเครือข่ายของเกษตรกรในชุมชน ที่มีแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางการเกษตรร่วมกัน ตลอดจนเป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี นับว่าการวิจัยครั้งนี้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนได้อย่างแท้จริง

(6) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัด เชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นของชุมชนตำบลแม่วินในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลแม่วิน ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลแม่วิน รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่วินต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “แม่วินพลังสามัคคี พลังสู่ความเข้มแข็ง” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการที่สนใจของการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

6.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแม่วินที่ยั่งยืนคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดในการดำเนินงานร่วมกันทุกภาคส่วนและแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่นให้กับคนในชุมชน เนื่องจากชุมชนตำบลแม่วินเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน การเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจเกิดจากกิจกรรมการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้ชุมชนตำบลแม่วินมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มคนทั่วไปเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบ้านสบวิน ซึ่งเป็นชุมชนหลักของการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งจึงเริ่มต้นจากการพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนในการให้บริการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชนตำบลแม่วินที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ในระยะยาว

6.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนแห่งนี้ คือ ภูมิปัญญาในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว องค์ความรู้ดังกล่าวมิใช่เพียงแต่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติเพียงฝ่ายเดียว แต่ยังรวมถึงภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เพื่อคงไว้ซึ่งมนเสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตำบลแม่วิน ภูมิปัญญาดังกล่าวเป็นจุดกำเนิดที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของชุมชนตำบลแม่วิน ซึ่งในปัจจุบันได้ขยายผลไปยังกลุ่มชุมชนต่างๆ ทั้งตำบล

6.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การส่งเสริมและพัฒนากิจการบริการจัดการธุรกิจให้บริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลแม่วิน ต้องไม่เกิดประโยชน์กับกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง แต่ต้องสามารถสร้างผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นทั้งชุมชนมีการกระจายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การดำเนินงานดังกล่าวได้ใช้กระบวนการของการมีส่วนร่วมมาเป็นแนวทางในการเชื่อมโยงกลุ่มคน และกลุ่มอาชีพในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานตลอดโดยการเปิดโอกาสให้ทุกชุมชนได้นำเสนอความคิดเห็นต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน ด้วยกระบวนการบริการจัดการที่เป็นหนึ่งเดียวกันของคนในชุมชนอย่างเสมอภาค

6.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

จากกระบวนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลแม่วิน ทำให้เกิดการกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ความหลากหลายของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไม่ใช่อุปสรรคที่กีดขวางรูปแบบของการพัฒนาท้องถิ่น ทุกกลุ่มคนมีอำนาจและบทบาทในการแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเท่าเทียมกัน หลักการประชาธิปไตยยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนตำบลแม่วิน ทุกคนในชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นและคนส่วนใหญ่พร้อมรับฟัง และนำไปปฏิบัติหากเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับคนในชุมชนโดยรวมเป็นที่ตั้ง นับว่าก่อให้เกิดผลในการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

6.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลแม่วิน ความคุ้มค่าของการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการวิจัยครั้งนี้ คือ การเชื่อมโยงคนในชุมชนที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ให้เกิดความสามัคคีและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน จนเกิดเป็นชุมชนของการเอื้อเพื่อเพื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจที่มีการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง เป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในปัจจุบัน รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นเหมือนต้นทุนที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบลแม่วินให้คงความอุดมสมบูรณ์และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน นับว่าการวิจัยได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่มีความหลากหลายของกลุ่มชนชาติพันธุ์ให้ได้เป็นต้นแบบของการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการอย่างแท้จริง

(7) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลบ้านกลางในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบ้านกลาง ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลบ้านกลาง รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลางต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “บ้านกลาง เศรษฐกิจดี สังคมมีความสุข” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ของการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

7.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนตำบลบ้านกลางให้เกิดความยั่งยืน คือการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพให้เกิดขึ้นในชุมชน การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จโดยการส่งเสริมและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลาง ทำให้กลุ่มอาชีพต่างในชุมชนเกิดการพัฒนาไปพร้อมกัน รูปแบบของการบริหารจัดการ และองค์ความรู้ทางการผลิต การตลาด การเงินการบัญชี และการประชาสัมพันธ์ได้ถูกถ่ายทอดผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนตำบลบ้านกลาง ประกอบกับผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองเห็นถึงสภาพปัญหา

และความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จึงเกิดเป็นนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้

7.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนแห่งนี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลบ้านกลาง คือ ภูมิปัญญาในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนบ้านสันกอเกิด ซึ่งคนในชุมชนบ้านสันกอเกิดได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรที่ล้นตลาด เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ตลอดจนแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาดและมีราคาต่ำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม การดำเนินงานดังกล่าวได้ยึดหลักของการมีคุณธรรม จริยธรรม อุทิศตนในการดำเนินงานที่มุ่งหวังที่จะสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน องค์ความรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านสันกอเกิดประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และสามารถขยายผลไปสู่กลุ่มอาชีพอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

7.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

จากวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลาง ที่เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ส่งผลให้แผนยุทธศาสตร์ของตำบลด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมล้วนแต่เป็นโครงการที่สร้างอาชีพ สร้างรายได้และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับคนในชุมชนเป็นหลัก ตลอดระยะเวลาที่ผ่านการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลบ้านกลางได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการมาอย่างต่อเนื่องบนฐานแนวคิดในการให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนความคิด และองค์ความรู้ต่างๆ ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนตำบลบ้านกลางที่เกิดจากชุมชนเองเป็นที่ตั้ง และทำให้เห็นถึงความเสมอภาคของทุกภาคส่วนของทุกคนอย่างแท้จริง

7.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

หลักบริหารการกระจายอำนาจการทำงานจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ชุมชนได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำเวทีชาวบ้าน การทำประชาพิจารณ์ล้วนแต่เป็นการกระจายอำนาจในการ

พัฒนาท้องถิ่นให้กับคนในชุมชนตำบลบ้านกลางมาโดยตลอด โครงการในการพัฒนาท้องถิ่นต้องมาจากความเห็นชอบของทุกฝ่ายในชุมชน อันจะนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตลอดจนความสามัคคีและความเสียสละเพื่ออุทิศตนในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันชุมชนตำบลบ้านกลางมีศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งเป็นสถานที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชน ที่รูปแบบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และสามารถดำเนินงานได้เองอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจสู่ชุมชนอย่างแท้จริง

7.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลบ้านกลาง ความคุ้มค่าของการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการวิจัยครั้งนี้ คือ ความสามัคคีของคนในชุมชนที่มีอุดมการณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นหนึ่งเดียวกัน คนในชุมชนสามารถดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ คนในชุมชนเกิดการรับรู้และเข้าใจถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อเกิดขึ้นในชุมชนแห่งนี้ เด็กและเยาวชนในชุมชนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและเข้ามาเรียนรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาอันเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการปฏิบัติในชุมชนที่เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

(8) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลสง่าบ้านในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลสง่าบ้าน ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลสง่าบ้าน รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้านต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “สง่าบ้านความยั่งยืน บนพื้นฐานความพอเพียง” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ของการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

8.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นตำบลสง่าบ้านให้เกิดความยั่งยืน คือแนวคิดในการเข้าถึงชุมชนให้ทั่วถึงอย่างแท้จริง ให้ชุมชนรับรู้สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนด้วยตนเอง ถือเป็นหัวใจหลักของการกำหนดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน เนื่องจากชุมชนตำบลสง่าบ้านเป็นชุมชนเกษตรกรรม คนในชุมชนส่วนใหญ่ยึดเอาอาชีพเกษตรกรรมเป็น

อาชีพหลัก โดยเฉพาะชุมชนบ้านดอกแดงที่มีความผูกพันกับการเกษตรมาช้านาน ดังนั้นการเข้าถึงและรับรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนจึงเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่างามให้เป็นต้นแบบกับชุมชนอื่นต่อไป

8.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนแห่งนี้ คือ องค์ความรู้ทางด้านการเกษตรของคนในชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมประสบการณ์มาช้านาน โดยเฉพาะชุมชนบ้านดอกแดงที่มีกลุ่มอาชีพทางการเกษตรที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งกลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มข้าวซ้อมมือ กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ตลอดจนกลุ่มเกษตรกรผู้ทำนา กลุ่มอาชีพเหล่านี้ล้วนแต่ประสบกับปัญหาที่หลากหลายรูปแบบมาโดยตลอด ทั้งปัญหาการผลิต การตลาด การเงินการบัญชี ทำให้เกิดแนวคิดในการแก้ไขปัญหาที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน กลายมาเป็นการทำเกษตรแบบปลอดสารพิษตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นความพออยู่ พอกิน ไม่ก่อให้เกิดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น สามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ทางการเกษตรของชุมชน โดยมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรบ้านดอกแดง เป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกรในชุมชน ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงานในการดำเนินงานแก้ไขและพัฒนาการเกษตรร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่างาม ถือว่าเป็นการต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชาวบ้านอีกทอดหนึ่ง

8.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ความเสมอภาคของคนในชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตำบลสง่างาม ถือเป็นแนวทางของการพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญ กล่าวคือ จากองค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่างามที่มุ่งเน้นการรับรู้และเข้าใจถึงสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ดังนั้นหลักของความเสมอภาคได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการพัฒนาท้องถิ่น ให้สามารถแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มอาชีพในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพทางการเกษตร เพื่อสร้างรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย ถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเท่าเทียมกันผ่านการบริหารจัดการองค์กรทั้งภาครัฐและชุมชนมาโดยตลอด

8.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การกระจายอำนาจในการพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในตำบลแห่งนี้ เกิดขึ้นจากการให้คนในชุมชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการกำหนดแผนการพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่กระบวนการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ และทุกกลุ่มชุมชน ตลอดจนการกำหนดเป็นแผนพัฒนายุทธศาสตร์ท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสง่าบ้าน นอกจากนี้การกระจายอำนาจทางด้านการพัฒนายังได้ขยายผลไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมที่จะรับฟังข้อคิดเห็นของกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน ตลอดจนให้การสนับสนุนกิจกรรมอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลสง่าบ้านอย่างเต็มที่

8.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลสง่าบ้าน ความคุ้มค่าของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามการวิจัยครั้งนี้ คือ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการเกษตรของชุมชน ความสุขที่เกิดจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมบนผืนแผ่นดินบ้านเกิดถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนตำบลสง่าบ้านไม่ถูกบุกรุกพื้นที่จากกลุ่มนายทุนภายนอกที่เข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อลงทุนทำธุรกิจบ้านจัดสรรซึ่งไม่ก่อเกิดประโยชน์กับชุมชนใดๆเลย อีกทั้งจะเกิดปัญหาล้างแฉดล้อมน่านับประการ หรือแม้แต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม ที่คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันจะยังคงมีให้เห็นในชุมชนตำบลสง่าบ้านแห่งนี้

(9) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลมะขูนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลมะขูนหวานการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลมะขูนหวาน ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลมะขูนหวาน รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขูนหวานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “มะขูนหวานความสุขที่ยั่งยืน” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ของการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

9.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนแห่งนี้ คือ การเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ การดำเนินงานตลอดระยะเวลา ที่ผ่านได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในชุมชน ทั้งการร่วมคิดวิเคราะห์ หาแนวทาง ตลอดจนการร่วมกันในการดำเนินงานเป็นไปตาม กระบวนการวิจัยท้องถิ่น หลากหลายปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนสามารถแก้ไขได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากกลั่นแกล้งของมูลสัตว์ที่เป็นปัญหา ที่สำคัญของชุมชน ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน แนวทางดังกล่าวจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของการแก้ปัญหาของชุมชนโดยชุมชนอย่างแท้จริง

9.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น

สำหรับตำบลมะขุนหวาน องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่มีส่วน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนคือภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาของชุมชนทุกภาค ส่วน อาศัยเทคนิคการคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องร่วมกัน กระบวนการดำเนินงานดังกล่าวเกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งทำให้คน ในชุมชนเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนแนวทางใน การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ร่วมกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขุนหวาน โดยเฉพาะการแก้ปัญหาที่กลั่นแกล้งจากมูล สัตว์ที่เป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนตำบลมะขุนหวาน หลายคนในชุมชนได้พยายามหาแนวทาง ในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน แต่ผลที่เกิดขึ้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ตลอดจน ความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขุนหวานยังไม่เพียงพอกับความ ต้องการของคนในชุมชนที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นจุดกำเนิดของการมีส่วนร่วมใน การแก้ปัญหาของชุมชนแบบบูรณาการ ซึ่งผลที่ได้นอกจากจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่าง ยั่งยืนแล้ว ผลจากการแก้ปัญหาดังกล่าวยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบล มะขุนหวานได้อย่างยอดเยี่ยม การสร้างบ่อกักเก็บน้ำเพื่อกำจัดมูลสัตว์ที่ส่งกลิ่นเหม็นทำให้ ครัวเรือนในชุมชนลดรายจ่ายจากการซื้อก๊าซหุงต้ม คนในชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและมีสภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การแก้ปัญหาโดยภูมิปัญญาของชุมชนผนวกกับการยอมรับแนวคิด สมัยใหม่จากการวิจัยสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น

9.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ความเสมอภาคของคนในชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ชุมชนแห่งนี้ คือ องค์ความรู้ที่ได้รับจากประโยชน์ของการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ปัญหาคลื่นเหิน จากมูลสัตว์ที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในชุมชน หลังจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกคนใน ชุมชนก็ถือว่าได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเสมอภาค ทั้งเกษตรกรผู้ทำฟาร์มปศุสัตว์และ ผู้ใช้มูลสัตว์ไปทำก๊าซชีวภาพ นอกจากนั้นการดำเนินงานโครงการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมอื่นๆ ที่ได้มีการดำเนินงานในตำบลมะขูนหวานก็ยังมุ่งเน้นให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเกิด ประโยชน์กับทุกคนในชุมชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขูนหวานมีแนวนโยบาย ในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมกับทุกคนในชุมชนที่ชัดเจน ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์ของการ พัฒนาที่กว้างไกลและเป็นธรรม

9.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับ การ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การกระจายอำนาจในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจและสังคม ถือเป็น องค์ความรู้ที่สำคัญ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลมะขูนหวานได้ให้ความสำคัญกับการ กระจายอำนาจในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก แนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นต้องเกิดขึ้นจาก การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กิจกรรมในการพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรมได้ พยายามให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ และเป็นการ ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตลอดจน เป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง นับเป็นการกระจายอำนาจ ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนโดยชุมชนอย่างแท้จริง

9.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

สำหรับตำบลมะขูนหวาน ความคุ้มค่าของการพัฒนาท้องถิ่นตามการวิจัย ครั้งนี้ คือ การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นพลังที่สำคัญใน การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นที่ยั่งยืนในอนาคต พลังของความคิดที่ หลาก และความสามัคคีของคนในชุมชน ก่อเกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยงานวิจัย ชุมชนจนสามารถสร้างความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

10) องค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

การจัดการการเรียนรู้ของนักวิจัยท้องถิ่นตำบลสันผักหวานในการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลสันผักหวาน ปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้ได้องค์ความรู้ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน อาศัยแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนตามสภาพบริบทของชุมชนตำบลสันผักหวาน รวมถึงเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่ว่า “ภูมิปัญญา ผู้การมีส่วนร่วมในชุมชน” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ของการวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ดังนี้

10.1) องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยของชุมชนแห่งนี้ คือ แนวคิดการพัฒนาชุมชนจากสภาพบริบทที่เป็นอยู่ของชุมชนเป็นหลัก การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต หรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการประกอบอาชีพ อาจจะต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนาน อีกทั้งผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้นอาจไม่ประสบความสำเร็จ เพราะพื้นฐานของชุมชนไม่เอื้ออำนวย เพราะฉะนั้นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวาน จึงอาศัยสภาพบริบท วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดจนรูปแบบของการประกอบอาชีพมาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ในชุมชนบ้านป่าตาลเพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มปศุสัตว์กรรมดินเผาบ้านป่าตาลในการแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชนที่ไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ จนสำเร็จผลในปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญให้คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนสืบไป นับเป็นการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนด้วยการยึดเอาบริบทของชุมชนเป็นที่ตั้ง

10.2) องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการพัฒนา คือ ภูมิปัญญาในการปั้นตุ๊กตาดินเผาของคนในชุมชนบ้านป่าตาล จนเป็นที่ขนานนามชุมชนบ้านป่าตาลว่า “ชุมชนแห่งรอยยิ้ม” ภูมิปัญญาดังกล่าวได้ถูกสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน ส่งผลคนในชุมชนบ้านป่าตาลมีความเชี่ยวชาญในการปั้นตุ๊กตาดินเผาเป็นอย่างมาก รูปแบบของตุ๊กตาได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด จนสามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอให้กับ

คนในชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม คนในชุมชนบ้านป่าตาลก็ไม่ได้มุ่งหวังแต่เพียงรายได้จากการจำหน่ายตุ๊กตาดินเผาเพียงอย่างเดียว การตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้คนในชุมชนได้ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเรียนรู้ภูมิปัญญาการปั้นตุ๊กตาดินเผาให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนให้สืบทอดต่อไป โดยกำหนดเป็นหลักสูตรของการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านป่าตาลเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเข้าสัมผัสและเรียนรู้ได้มากขึ้น

10.3) องค์ความรู้ในประเด็นของความเสมอภาค (Equity) ของคนในชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

การพัฒนาของกลุ่มปติมากรรมบ้านป่าตาล หรือ กลุ่มปั้นตุ๊กตาดินเผาบ้านป่าตาล เป็นการพัฒนาในรูปแบบของกลุ่มเครือข่าย กล่าวคือ การเชื่อมโยงคนในชุมชนบ้านป่าตาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภายใต้รูปแบบของการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบมากขึ้น เพื่อให้สามารถกระจายผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง กิจกรรมดังกล่าวได้ดำเนินงานผ่านการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนตำบลสันผักหวานที่ได้ดำเนินงานทั้งการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน เป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กับกลุ่มคนภายนอก ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาด้านการตลาดสำหรับสินค้าตุ๊กตาดินเผา โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ทั้งในและนอกชุมชน ซึ่งทุกคนสามารถเข้ามาใช้บริการ ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ แห่งนี้ได้ตลอด

10.4) องค์ความรู้ในประเด็นของการกระจายอำนาจ (Empowerment) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

สำหรับตำบลสันผักหวาน การกระจายอำนาจในการพัฒนาได้ถูกกำหนดให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่เฉพาะการดำเนินงานในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มปติมากรรมบ้านป่าตาลเท่านั้น การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นในด้านอื่นๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวานก็ยังคงยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นแนวทางที่สำคัญ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเสนอแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลสันผักหวานและกลุ่มคนในชุมชนยังมีให้เห็นอยู่เป็นประจำ ทำให้ปัจจุบันการดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลสันผักหวานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจการบริการสู่ชุมชนอย่างแท้จริง

10.5) องค์ความรู้ในประเด็นของความคุ้มค่า (Productivity) ของการพัฒนา

ความคุ้มค่าของการพัฒนาจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การสร้างความสุขให้กับคนในชุมชน ซึ่งสามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพที่มาจากภูมิปัญญาของชุมชนเอง ความสุขของคนในชุมชนที่สามารถใช้ภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษมาใช้เป็นแนวทาง

ในการประกอบอาชีพที่หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวรวมถึงชุมชน ตลอดจนความสุขในฐานะของการเป็นผู้ให้ความรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าให้กับลูกหลานในชุมชนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทชุมชน นับว่าองค์ความรู้เหล่านี้ได้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายในชุมชนและมีการสืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน

